

Socialförsäkringsutskottets betänkande

1982/83:6

om ersättning för sjukresor

Motionerna

I motion 1981/82:344 av Stina Andersson (c) hemställs att riksdagen ger regeringen till känna vad som i motionen anförs beträffande ett högkostnadsskydd vid sjukresor.

I motion 1981/82:940 av Ylva Annerstedt m. fl. (fp) hemställs att riksdagen hos regeringen anhåller om en utredning av förutsättningarna att förändra reglerna för ersättning av sjukresor med egen bil.

I motion 1981/82:1100 (motivering i 1099) av Sven Aspling m. fl. (s) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motion 1981/82:1099 anförs om högkostnadsskydd för sjukresor.

I motion 1981/82:1278 av Gunnar Oskarson (m) hemställs att riksdagen begär att regeringen gör en översyn av ersättningens storlek vid sjukresor med egen bil i enlighet med vad i motionen anförs.

I motion 1981/82:1282 av Anna-Greta Skantz (s) hemställs att riksdagen beslutar att hos regeringen begära att åtgärder vidtas i syfte att skapa likvärdiga regler oavsett om sjukresa sker som sjuktransport eller i taxi.

I motion 1981/82:1283 av förste vice talmannen Ingegerd Troedsson (m) hemställs att riksdagen hos regeringen anhåller om översyn av reglerna för sjukresor i enlighet med vad i motionen anförs.

I motion 1981/82:1730 av Gösta Andersson m. fl. (c) hemställs att riksdagen hos regeringen begär att förslag läggs fram till ett högkostnadsskydd för sjukresor.

Utskottet har inhämtat yttrande över motion 1981/82:1282 från Landstingsförbundet.

Ersättning för sjukresor

Gällande bestämmelser

I samband med ersättningsberättigad läkarvård, sjukhusvård och sjukvårdande behandling utgår resekostnadsersättning till patienten från sjukförsäkringen i den mån resekostnaderna vid varje besök överstiger 30 kr. Vid tandvård och rådgivning i födelsekontrollerande syfte utgår ersättning för resekostnader över 38 kr.

De närmare bestämmelserna om resekostnadsersättning finns intagna i sjukreseförordningen (1975:964). Bestämmelserna kompletteras av närmare föreskrifter som utfärdats av riks-försäkringsverket.

Enligt sjukreseförordningen utgår i princip ersättning för den försäkrades faktiska resekostnad. Denna får dock ej beräknas till högre belopp än vad det skulle ha kostat att använda den väg och det färd sätt som med skälig hänsyn till den försäkrades tillstånd, resans längd och övriga omständigheter varit ägnade att medföra den lägsta sammanlagda kostnaden.

I de fall de allmänna kommunikationerna inte utgör ett realistiskt alternativ till bil eller taxi utgår ersättning för de senare färdmedlen. Ersättning för resa med egen bil utgår därvid med 55 öre per kilometer.

I de ersättningsbara resekostnaderna ingår också kostnader för övernattning. Ersättningen är begränsad till 55 kr. för natt.

Vad gäller ersättning för sjuktransporter, dvs. transporter med ambulansbil eller liknande fordon, återfinns bestämmelserna härom i förordning (1975:963) om ersättning till sjukvårdshuvudman för handikaphjälpmiddel och sjuktransporter. Enligt denna förordning får sjukvårdshuvudmännen ersättning för sjuktransport från sjukförsäkringen med 27 kr. om året för varje invånare som var bosatt inom sjukvårdsområdet vid årets början, och vidare får huvudmännen för sjuktransport ta ut en avgift på högst 30 kr. av den sjuke.

Tidigare behandling

Frågan om att låta högkostnadsskyddet för läkemedel och sjukvård omfatta även sjukresor har tidigare behandlats av riksdagen (se SfU 1980/81:29). Utskottet har därvid hänvisat till att sjukreseutredningen (S 1979:09) skulle behandla denna fråga.

Även frågan om ändrade regler för ersättning av sjukresor med egen bil har tidigare behandlats av riksdagen (senast SfU 1980/81:17). Utskottet har också i denna fråga ansett att resultatet av sjukreseutredningens arbete bör avvaktas.

Sjukreseutredningens betänkande (SOU 1981:35)

Sjukreseutredningen har numera avgivit sitt betänkande (SOU 1981:35) Sjukresor – Samordning och förenkling. Utredningen föreslår en utveckling i två steg, där det första steget innebär förenklingar inom ramen för nuvarande system och det andra steget innebär att sjukvårdshuvudmännen övertar ansvaret för sjukresorna, dock med bibehållen finansiering genom sjukförsäkringen. De åtgärder som föreslås genomförda i första steget är bl. a. följande.

Ett begränsat högkostnadsskydd för patienter med särskilda vårdbehov som kräver regelbundet återkommande behandling under längre tid. Högkostnadsskyddet skulle innebära att dessa patienter inte behövde betala mer än 300 kr. för sina sjukresor under ett år.

Ersättning för resa med egen bil utges utan kostnadsjämförelse om enkel färdväg är minst 26 km. För att förenkla administrationen föreslås en schabloniserad ersättning i form av tabeller. Någon höjning av ersättningsbeloppet per kilometer har dock utredningen inte förordat med hänsyn till den allmänna inriktningen att så många som möjligt bör använda sig av allmänna kommunikationer.

Flygresor ersätts om färdsträckan uppgår till minst 35 mil enkel färdväg eller om resan företas till eller från Gotland.

Remissyttrande över motion 1981/82:1282

Landstingsförbundet framhåller i sitt yttrande att förbundet är införstått med att en patients resekostnader enligt gällande bestämmelser kan bli högre om sjuktransport anlitas än om resan företas med annat färdmedel. Sålunda kan en patient som vid ett vårdtillfälle anlitar sjuktransport i ena färdriktningen och annat färdmedel i den andra färdriktningen bli tvungen att betala dels 30 kr. för sjuktransporten, dels 30 kr. för sjukresan. Vidare har sjukvårdshuvudmännen formell möjlighet att ta ut två patientavgifter, dvs. 60 kr. av den som anlitar sjuktransport i båda färdriktningarna vid ett vårdtillfälle.

Emellertid har, enligt vad Landstingsförbundet erfarit, inte någon sjukvårdshuvudman före 1982 tagit ut avgift för sjuktransport. Fr. o. m. 1982 har två sjukvårdshuvudmän börjat att i vissa fall infordra avgift. Dessa huvudmän har dock ett s. k. högkostnadsskydd som innebär att patienten efter ett visst antal vårdtillfällen har rätt till avgiftsfri sjuktransport för resterande del av en tolv månaders period.

Förbundet, som poängterar att sjukvårdshuvudmännen i de flesta fall inte tar ut någon patientavgift för sjuktransporter, anser att frågan om huvudmannens rätt att ta ut avgift och om eventuell samordning av ersättningsreglerna mellan sjukresor och sjuktransporter kan tas upp vid överläggningar mellan socialdepartementet och förbundet i samband med förnyad överenskommelse fr. o. m. 1984.

Utskottet

För resekostnader i samband med ersättningsberättigad sjukvård utgår ersättning från sjukförsäkringen. Karensbeloppet är fr. o. m. den 1 januari 1981 30 kr. vid varje vårdtillfälle.

I tre motioner tas frågan upp om införande av ett högkostnadsskydd vid sjukresor. Stina Andersson anför i motion 1981/82:344 att möjligheterna bör övervägas att låta gällande högkostnadsskydd för läkemedel och sjukvård omfatta även sjukresor för att därigenom uppnå ett mer heltäckande stöd för de personer som ofta är sjuka. Motionären vill ha ett tillkännagivande härom. I motion 1981/82:1100 av Sven Aspling m. fl. hänvisas till sjukreseut-

redningens betänkande SOU 1981:35 vari, bl. a. föreslås ett begränsat högkostnadsskydd för sjukresor. Motionärerna anser det angeläget att man särskilt för handikappade som har höga resekostnader får en snar lösning av frågan, och de vill därför ha ett tillkännagivande om att förslag från regeringen bör framläggas. Även motionärerna i motion 1981/82:1730 av Gösta Andersson m. fl. vill att regeringen skall lägga fram ett förslag om högkostnadsskydd för sjukresor. I motionen anförts att särskilt flerbarnsfamiljer som har problem med sjukdom hos såväl barnen som föräldrarna drabbas hårt med nu gällande regler. Enligt motionärernas mening vore det därför rimligt att ett högkostnadsskydd likartat det som gäller för mediciner och sjukbesök även skulle gälla för sjukresor.

I det av sjukreseutredningen numera avgivna betänkandet (SOU 1981:35) Sjukresor – Samordning och förenkling föreslås på kort sikt förenklingar inom ramen för nuvarande system och på lång sikt ett överförande av ansvaret för sjukresorna till sjukvårdshuvudmännen. Bland de åtgärder som föreslås genomförda i första ledet är ett begränsat högkostnadsskydd för patienter med särskilda vårdbehov som kräver regelbundet återkommande behandling under längre tid. Det föreslagna högkostnadsskyddet skulle begränsa patienternas kostnader för sjukresor till 300 kr. under ett år. Betänkandet bereds f. n. inom regeringskansliet.

Utskottet har, som inledningsvis nämnts, vid sin tidigare behandling av frågan om ett högkostnadsskydd för sjukresor hänvisat till sjukreseutredningens arbete. Med hänsyn till att utredningens arbete nu är avslutat och att betänkandet är föremål för beredning anser utskottet att det finns anledning att avvakta denna beredning, innan riksdagen vidtar någon åtgärd med anledning av motionerna. Utskottet vill dock understryka vikten av att ett förslag så snart som möjligt läggs fram i frågan. Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motionerna 344, 1100 och 1730.

Sjukreseersättning kan efter kostnadsjämförelse utgå även för resa med egen bil eller taxi. Ersättning utges enligt huvudregeln, dvs. i den mån resekostnaderna vid varje vårdtillfälle överstiger 30 kr. Kostnaden för resa med egen bil beräknas därvid till 55 öre per km.

Två motioner behandlar frågan om ersättning för sjukresor med egen bil. I motion 1981/82:940 av Ylva Annerstedt m. fl. begärs att förutsättningarna för att förändra reglerna för ersättning av sjukresor med egen bil utreds. Motionärerna anför att många människor upplever det som orättvist att färd med egen bil ersätts med så lågt belopp när de verkliga kostnaderna är så mycket högre. Många väljer därför att i stället åka taxi. Mot bakgrund härav skulle man enligt motionärernas mening kunna minska de totala resekostnaderna om man gav en realistisk ersättning till den som använder egen bil. Även i motion 1981/82:1278 av Gunnar Oskarson begärs en översyn av ersättningens storlek vid sjukresor med egen bil. I motionen anförts att många skulle föredra att åka med egen bil om kostnadsersättningen vore rimlig och att detta från samhällets synpunkt skulle innebära en ren besparing.

Motionären föreslår att ersättning skulle utgå med exempelvis 75 % av den statliga bilersättningen per mil.

I ovannämnda betänkande av sjukreseutredningen föreslås i första steget följande förändringar för sjukresor med egen bil. Ersättning skall utgå utan kostnadsjämförelse om resan är minst 26 km enkel färdväg. Vidare skall ersättning utges enligt schabloniserade tabeller. Med hänsyn till den allmänna inriktningen att så många som möjligt bör använda sig av allmänna kommunikationer har utredningen inte förordat någon höjning av nuvarande ersättningsbelopp. Beträffande övriga färdmedel föreslår utredningen differentierade karensbelopp för att styra valet av färdmedel. För taxiresa föreslås att karensbeloppet dels blir högre än för andra färdmedel, dels gäller för enkel resa.

Utskottet anser även i denna fråga att beredningen av sjukreseutredningens betänkande bör avvaktas och avstyrker sålunda bifall till motionerna 940 och 1278.

Sjukreseersättning utgår, som inledningsvis nämnts, för billigaste färd sätt efter en skälighetsbedömning i det enskilda fallet. Som billigaste färd sätt godkänns alltid buss eller tåg, medan det för användande av dyrare färdmedel i regel krävs att behovet härav intygas av behandlande läkare. I de ersättningsbara resekostnaderna ingår också kostnader för övernattning. Ersättningen är begränsad till 55 kr. per natt.

I motion 1981/82:1283 av förste vice talmannen Ingegerd Troedsson begärs en översyn av reglerna för sjukresor för dem som bor långt från sjukhus och har besvärliga resor dit. Motionären framhåller att de som bor på Gotland normalt får ersättning endast för båt- och bussresa. Eftersom dessa färdmedel är mycket besvärliga, tvingas många gotlänningar att i stället använda flyget, vilket förorsakar dem en avsevärd merkostnad. Även de som reser med båt och buss får betydande merkostnader, eftersom övernattning oftast blir nödvändig. Enligt motionärens mening måste förhållandena förbättras för de delar av befolkningen som på anført sätt ådrar sig högre kostnader än andra.

Sjukreseutredningen föreslår i sitt betänkande att flygresor skall godtas som billigaste färd sätt om färdsträckan uppgår till minst 35 mil enkel färdväg eller om resan företas till eller från Gotland. Beträffande övernattningskostnader föreslår utredningen ingen höjning av nuvarande ersättning.

Utskottet, som finner det angeläget att den nu behandlade frågan snarast får en lösning, anser dock att det finns anledning att även i detta fall avvakta beredningen av sjukreseutredningens förslag. Utskottet avstyrker följaktligen bifall till motion 1283.

För sjuktransporter ligger ansvaret hos sjukvårdshuvudmännen. Från sjukförsäkringen utgår ersättning härför med 27 kr. om året för varje invånare som var bosatt inom sjukvårdsområdet vid årets början. Sjukvårdshuvudmännen har vidare rätt att för varje sjuktransport ta ut en avgift på högst 30 kr. av den sjuke.

Anna-Greta Skantz (s) begär i motion 1981/82:1282 att åtgärder vidtas i syfte att skapa likvärdiga regler oavsett om sjukresa sker som sjuktransport eller i taxi. I motionen påpekas att en person som måste anlita sjuktransport får betala 60 kr. vid varje vårdtillfälle, nämligen 30 kr. för framresa och 30 kr. för återresa, medan en person som kan klara transporten med taxi enligt sjukreseförordningens bestämmelser endast behöver betala 30 kr. vid varje vårdtillfälle. Detta förhållande är enligt motionärens mening otillfredsställande och medför särskilt för dem som är svårt sjuka och kräver regelbunden behandling betungande kostnader.

Av Landstingsförbundets yttrande framgår att endast två sjukvårdshuvudmän f. n. tar ut avgift för sjuktransport och att dessa huvudmän har infört ett högkostnadsskydd. Landstingsförbundet framhåller att frågan om huvudmannens rätt att ta ut avgift och om eventuell samordning av ersättningsreglerna mellan sjukresor och sjuktransporter bör kunna tas upp vid överläggningar mellan socialdepartementet och förbundet i samband med förnyad överenskommelse fr. o. m. 1984.

Med hänsyn till det anförda anser utskottet att någon riksdagens åtgärd med anledning av motion 1282 inte är påkallad.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *högkostnadsskydd vid sjukresor*
att riksdagen avslår motionerna 1981/82:344, 1981/82:1100 och 1981/82:1730,
2. beträffande *ersättning vid sjukresor med egen bil*
att riksdagen avslår motionerna 1981/82:940 och 1981/82:1278,
3. beträffande *ersättning vid flygresor m. m.*
att riksdagen avslår motion 1981/82:1283,
4. beträffande *likvärdiga regler för sjukresor och sjuktransporter*
att riksdagen avslår motion 1981/82:1282.

Stockholm den 11 november 1982

På socialförsäkringsutskottets vägnar
SVEN ASPLING

Närvarande: Sven Aspling (s), Nils Carlshamre (m), Börje Nilsson (s), Allan Åkerlind (m), Ralf Lindström (s), Gullan Lindblad (m), Elis Andersson (c), Ulla Johansson (s), Lena Öhrsvik (s), Siri Häggmark (m), Karin Israelsson (c), Karin Nordlander (vpk), Nils-Olof Gustafsson (s), Ingegerd Elm (s) och Rune Backlund (c).